

Вікторія Палазіна,

студентка,

Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля**ПРОБЛЕМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ НАД ДІТЬМИ***У статті розглянуто проблему домашнього насилля над дітьми. Охарактеризовано причини виникнення жорстокого поводження з дітьми та його наслідки. Надано рекомендації щодо запобігання насилля у родині над дітьми.***Victoria Palahina****PROBLEM OF DOMESTIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN***The article analyzes the problem of domestic violence against children. The reasons of child abuse and its consequences are outlined. Recommendations on the prevention of domestic violence against children are provided.*

Домашнє насилля – це загальна проблема, а також одна з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини. Статистичний облік тих, хто постраждав від насильства досягає від 40% до 80%. Найчастіше насилля зазнають жінки та діти всіх вікових і соціально-економічних груп.

Під домашнім насильством розуміють насильство однієї особи над іншою (йдеться про людей, які перебували у зареєстрованому або цивільному шлюбі), батьків над дитиною, дорослої дитини над батьками. Під домашнім насильством ми розуміємо одиничну чи повторювану дію одного з членів сім'ї (чоловіка або дружини, батька чи матері, сина чи дочки, інших родичів, друга або подруги, гетеросексуального партнера), спрямовану на встановлення влади і контролю над близькою людиною. Це свідчить про існування різних форм насильства, зокрема емоційного і сексуального, таких як образа, залякування, погрози, небажані дотики і примусові сексуальні відносини, що є частиною насильницьких дій.

Результати досліджень, проведених в Європейських країнах світу, дозволяють стверджувати, що певні характеристики дітей збільшують ризик насилля: вікові, статеві, гендерні, особистісні особливості сім'ї, в якій росте і виховується дитина. Також враховуються характеристики батьків чи опікунів (особистісні, поведінкові, статева приналежність, минулий досвід).

Дослідниця Н. Ярославцева виділяє такі наслідки жорстокого поводження з дітьми:

1) фізичні (травми черевної порожнини і грудної клітини, центральної нервової системи, головного мозку, синці та рубці, опіки, інвалідність, переломи, подряпини та рвані рани, погіршення зору);

2) сексуальні проблеми і проблеми з репродуктивним здоров'ям (статеві дисфункції, хвороби, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД, небажана вагітність);

3) психологічні та поведінкові (алкоголізм та наркоманія, погіршення пізнавальних здібностей, злочинна, жорстока поведінка, депресія і тривога, затримка в розвитку, порушення харчування та сну, почуття сорому і вини, гіперактивність, погані взаємостосунки, погана успішність, низька самооцінка, посттравматичні стресові розлади, суїцидальна поведінка і аутоагресія);

4) інші наслідки для здоров'я (синдром подразненого кишечника, хвороби печінки, ішемічна хвороба серця, безпліддя тощо) [1, с. 42].

Фізичні, поведінкові та емоційні наслідки насильства можуть бути різними, в залежності від рівня розвитку, на якому знаходилась дитина, коли відбулось насильство, його жорстокості, стосунків між кривдником і дитиною, терміну, протягом якого відбувалось насильство, та інших факторів.

Серед причин виникнення жорстокого поводження з дітьми можна виділити наступні: безробітність або низька матеріальна забезпеченість; алкоголізм одного чи обох батьків; самотність чи шлюб, який розпався; занадто мале житло, що посилює напругу; озлобленість батьків чи розчарованість у житті; фізична чи психічна перевага; незрілість чи егоїзм батьків; відсутність прив'язаності до дитини; надмірна вимогливість; народження другої дитини; велика кількість дітей; небажана дитина (як привід і примус до укладення шлюбу); передчасно народжена в шлюбі дитина, яка дає привід до сварок та розлучення; позашлюбна дитина; дитина з фізичними та психічними недоліками, від якої хочуть позбавитися [2, с. 17].

Жорстоке поводження з дітьми розглядається як порушення їхніх прав. Тому доцільною є як педагогічна, батьківська, так і дитяча просвіта в цьому напрямі, а також вивчення основ нормативно-правового захисту дітей від насильства. Стаючи в сім'ях жертвами насильства, діти нерідко покидають сім'ї, опиняються на вулиці, де можуть стати об'єктами купівлі-продажу. В Україні встановилась досить небезпечна ситуація, пов'язана з поширенням торгівлі людьми, зокрема дітьми. Торговля дітьми – це складна комплексна проблема, яка, без сумніву, має негативний вплив на неповнолітніх. Потрапивши в ці тенета, дитина стикається з погрозами фізичного, психічного, сексуального насильства, побиттям, звалтуванням, а також розбещенням, втягненням у злочинну діяльність, спонуканням до занять проституцією, залученням до праці на виробництві зі шкідливими умовами, вилучення органів для трансплантації, використанням

у жебрацтві тощо. Іноді жорстоке поводження до дітей може виявлятися в фактах продажу дитини рідними батьками або іншими членами сім'ї [4, с. 81].

Насильство часто присутнє в нашому житті. Свідки чи жертви насильницької діяльності переносять модель кривдницької поведінки у власне життя та продовжують чинити насильство. Власне створюється коло насильства: жертви стають кривдниками. Ця узурпація свободи людини не є випадковими діями, які не можна пояснити. Кожен член родини переживає такі дії по-своєму, що накладає відбиток на його ціннісно-орієнтаційну сферу. Особливо це стосується дитини, адже її особистість тільки формується. Жорстоке поводження з дітьми в подальшому формує з них соціально-дезадаптованих людей, не здатних створювати повноцінну сім'ю, бути відповідальними батьками, а також є поштовхом до відтворення жорстокості по відношенню до власних дітей. Дитина потребує соціально-правового захисту.

Про соціальний захист дитини можна говорити у двох аспектах. У широкому розумінні соціальний захист передбачає гарантію основних прав, зафіксованих у Конвенції ООН про права дитини. У вузькому розумінні – означає створення умов для вільного розвитку духовних та фізичних сил дитини, її активізація. Соціальна захищеність не має вікових рамок. Але чим молодша дитина, тим більше вона потребує захисту.

Жорстоке поводження з дітьми, нехтування їхніми інтересами не лише завдає непоправної шкоди їх фізичному здоров'ю, але й тягне за собою важкі психічні та соціальні наслідки. У більшості дітей-жертв насильства з'являються серйозні відхилення в психічному, фізичному розвитку, в емоційній сфері.

Кількість дітей, які потрапили в біду, не зменшується, а навпаки, збільшується. На жаль в Україні сьогодні таке явище, як насильство в сім'ї та кривдництво дітей не завжди знаходяться у центрі уваги громадськості. Тому соціальні працівники, служби у справах неповнолітніх, кримінальна міліція, органи охорони здоров'я, органи опіки та піклування повинні тримати у центрі уваги усі проблеми, усі фактори, що впливають на розвиток дітей та підлітків, враховуючи їхнє оточення а також виробляти та вдосконалювати професійні навички, які допоможуть їм працювати для позбавлення гноблення у сім'ї та суспільстві, враховуючи їхнє оточення. Звичайно, одним із визначальних чинників формування в Україні соціальної політики, системи соціальної допомоги і обслуговування населення, є кадрове забезпечення. Численні заклади соціальної сфери потребують дедалі більше фахівців різного профілю і рівнів сучасного типу, здатних враховувати і опиратися на соціальні та економічні реформи, ефективно діяти в сучасних умовах розвитку суспільства, вміло вивчати та ефективно застосовувати перевірений життям вітчизняний та зарубіжний досвід соціальної роботи.

Дитинство – найважливіший, самобутній і неповторний період у становленні особистості. Саме в цей час дитина формується фізично, психічно й інтелектуально, набуває необхідних знань, умінь, навичок. І саме в цей період вона потребує найбільшої уваги і захисту. Тож державні органи повинні більше приділяти увагу до сімей, у яких є маленькі діти, проводити бесіди з батьками. Головні положення, які пронизують майже всі міжнародні правові акти – це абсолютні заборони на жорстоке поводження з особою, перш за все з дітьми. Цей принцип не має порушуватись в жодній з ситуацій, без виключення.

Захист дітей, забезпечення їх повноцінного розвитку є проблемою національного значення, яка повинна розглядатись і розв'язуватись в різних контекстах: історичному, соціологічному, культурологічному, демографічному, педагогічному і, безумовно, юридичному. Мова йде про закріплення певними законами та іншими нормативно-правовими актами чітко визначених правил, норм, стандартів і вимог щодо організації життєдіяльності дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдель-Хаді Н. Дитина та її права: система дотримання прав людини в сім'ї та стратегії запобігання дитячим психологічним травмам / Н. Абдель-Хаді // Психолог. – 2004. – № 3–4. – 42 с.
2. Алексеева Л. О насилии над детьми в семье / Л. Алексеева // Социологические исследования. – 2003. – № 4. – 17 с.
3. Гайдаренко Н. Психологические последствия жестокого обращения с детьми / Н. Гайдаренко, Н. Ярославцева. – М. : Психология и Педагогика, 1994.
4. Громадська програма запобігання насильству в сім'ї : Проект «Гармонія». – Львів, 2004. – 85 с.